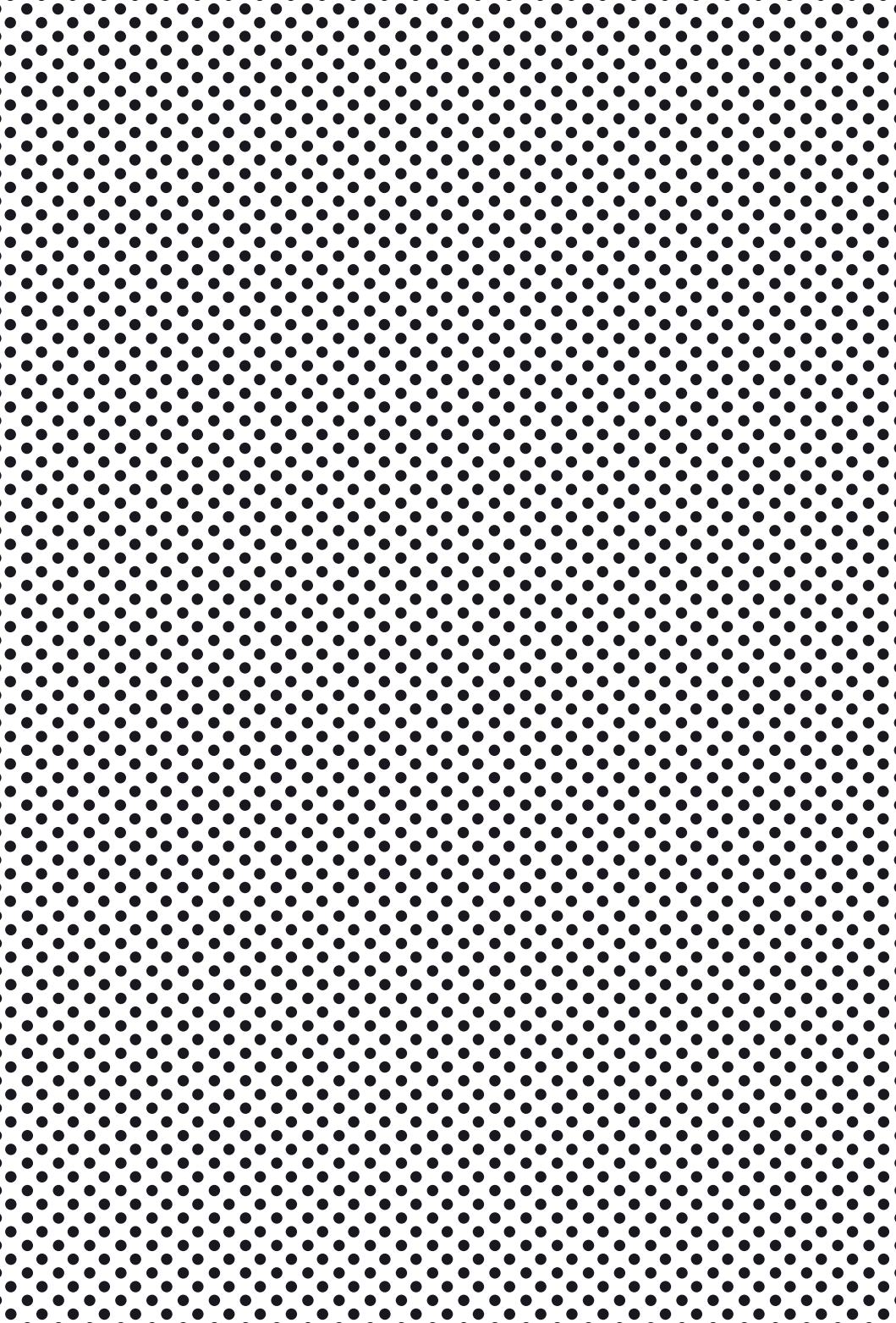

El món que conec, aquest canvi
de mil·lenni, té una sèrie de leitmotiv,
d'arguments col·lectivament
compartits i repetits mil i una vegades.
Mantes d'una generació —potser—
desorientada. Alguns exemples.
La voluntat de ser extravagantment
feliços és l'obsessió que ens obsessiona.
Estarem plens com uns maníacs de
felicitat o no serem res. És la nostra
gran justificació; omplir l'espai buit
de futileses. Potser tot s'enfonsa
al nostre voltant però, mentrestant,
podrem dir que 'hem estat tan feliços...'

LA TELA BLANCA

#Narratives

JOSEP TORELLÓ

LA TELA BLANCA

 **LLEGIR
EN CATALÀ**
ASSOCIACIÓ D'EDITORIALS
INDEPENDENTS

 **EDICIONS
SALDONAR**

La tela blanca

© del text: Josep Torelló, 2018

© de la il·lustració de la coberta, *Dona* (2002): Josep Torelló, 2018

© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2018

Primera edició: setembre del 2018

Publicat per Edicions Saldonar

Alfambra, 16, 5è 2a

08034 Barcelona

edicions@saldonar.com

www.saldonar.com

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch

Disseny de la col·lecció: Enric Muñoz

Disseny de la coberta i maquetació de la tripa: Octavi Gil Pujol

Impressió: BookPrint

Distribució: UDL

IBIC: FA

ISBN: 978-84-17611-01-9

Dipòsit legal: B-21539-2018

Imprès a Catalunya · *Printed in Catalonia*

Edicions Saldonar és membre de l'associació d'editorials independents

Llegir en Català, juntament amb Alrevés/Crims.cat, L'Avenç,

BiraBiro Editorial, Edicions del Periscopi, Editorial Les Hores,

Raig Verd Editorial, Sembra Llibres i Tigre de Paper.

Tots els drets reservats. No es pot reproduir cap part d'aquest llibre,
per qualsevol mitjà, sense el permís d'Edicions Saldonar.

Als meus pares

«L'artista adolescent aspira a resoldre les necessitats expressives de la humanitat. El vell es conformaria havent sabut resoldre les seves».

MIQUEL DE PALOL, *Proverbis*

Taula

Un impuls,	13
Els monts de Venus i Miralamar,	39
Adeu, estiu,	59
Ser un desconegut,	75
Papers en blanc, dies en blanc,	89
El mur de l'aparença,	101
Autocrítiques,	113
<i>Artista</i> és una mirada,	131
Breu poemari d'indeterminada soledat,	143
Fora els artistes! Fora els déus!,	159
Són només paraules,	177

Un impuls

Matinada. Falten deu minuts per arribar a les quatre de la matinada d'un dia d'agost. Fa calor i em deixo portar per un impuls irreverent que neix d'un desig que no conec. Una força que, de sobte, m'ha fet escriure damunt d'aquest paper. I se'm fa, ja d'entrada, tan curiós això de posar una paraula rere una altra que no puc evitar preguntar-me de quina part del fons de l'ànima surt una necessitat com aquesta. *Una paraula rere una altra*, i així creo un petit misteri; tot un món nou concretat en un text, un món que mai abans havia existit i que ara sento que, d'alguna manera, em pertany. Un impuls; escriure.

Escriure per descriure. Escriure per pensar. Escriure per explicar que avui m'he aixecat del llit si fa no fa a les dotze del migdia; he apujat quatre dits la persiana de l'habitació fosca, deixat que hi entrés una mica de la claror estranya que portava el nou dia i tornat remugant entre els coixins i els llençols. El meu pensament no era clar; era una torrentada inconscient pròpia de la

son més profunda, excitat per una llum més o menys intensa que, de cop, m'ha ferit les parpelles i m'ha encogat. Molt desorientat. «Què vaig fer ahir a la nit?», m'he preguntat. Soc a casa; al quarto que ocupo al pis dels pares. Divago una bona estona mirant el sostre i després m'aixeco i faig el gandul fins a quarts de tres del migdia. I potser tot això serveix per definir inicialment la meva condició, les meves aptituds i esperances: soc un mandrós; però un que, a més, i ves a saber per què, es creu talentós.

M'he dutxat, m'he preparat un petit esmorzar i he trucat a la Violant —una bona amiga, guapa i exuberant. Un cop saludats, i després d'haver parlat de quatre coses, he intentat esbrinar què li semblaria que m'invités a sopar i a dormir a casa seva, aprofitant que —com ja m'havia dit— avui estaria sola, sense germans ni pares. Sorpresa: ha semblat que acceptava de gust la meva autoinvitació i hem quedat que ens faríem un truc a mitja tarda per acabar de concretar. El diàleg m'ha deixat una sensació particular. Ves per on, el dia començava bé. I no només això, una possibilitat remota de fornicar s'augurava en les hores immediates —molt remota, però possibilitat a la fi—, una circumstància que —ho he de confessar—, per anòmala, m'ha exaltat els ànims del tot. Després de la conversa amb la Violant, he estat voltant per casa esperant que arribés un amic, el Faust, que em portava una mica d'haixix; l'última setmana d'agost sembla que escasseja, a Barcelona. I he d'admetre que no sé encara per quina raó, des que he fet el pas físic a

l'edat adulta —del pas mental, millor no parlar-ne—, necessito estar contínuament col·locat.

Fins que el Faust no ha arribat a casa, he fet temps. He tocat la guitarra, he dinat, he escoltat música, he fumtat tabac sense parar i, per si no havia dormit prou la nit passada, he fet una becaina. Un cop ha arribat, hem tret un parell de gots de cervesa fresca a la terrassa de casa i hi hem sortit a escoltar música i a seguir fumant. He punxat el *Led Zeppelin II* de Led Zeppelin i hem parlat. Amb el Faust parlem. Ens encanta pontificar. Sempre ens ha agradat la retòrica i ens sentim la mar de bé divagant i fent-nos els interessants, ni que sigui l'un davant de l'altre, tot i que fa anys que ens coneixem. Xerrem de moltes coses, però especialment elucubrem sobre el nostre futur. Representa —i és un tòpic— que tenim «tot el futur per endavant». «I que marrano que és el futurible!», hem conclòs. Però quan tens dinou anys, com és el cas, has d'estar molt cardat per no veure en el futur un infinit espai per fer-te'l a la teva mida. I d'algun forma, tot això ens acollona. Ens sentim una mica perduts. Potser perquè, no sé ben bé per quina idiosincràsia generacional, pensem que el futur serà una autèntica merda —i és evident que no follem gaire (per no dir gens), i això no ajuda a ser optimista. Però la qüestió és una mica més profunda. Sentim que tot plegat és una gran incertesa, i que arribem a una edat en què ja tot va de veres. I potser és això el que ens acollona de debò. No tant el futur, sinó cagar-la quan arribi l'hora de la veritat. Cagar-la estrepitosament; nosaltres,

que ens hem pensat tan magnífics. Ens aterra que tot el que hagi de venir no sigui tal com ho hem imaginat. I som uns grans somiadors, aquest tret sí que l'hem desenvolupat. Volem que la vida sigui com una gran novel·la inacabada que puguem reescriure deu, vint o trenta anys després. Íntimament, però, sabem que això és impossible. Però pensem: per què prendre decisions quan podríem fer centenars de correccions i acotacions a peu de pàgina, reescrivint tot el que faci falta perquè el futur ens espanta i no ens permetem fallar?

Després el Faust ha marxat de casa —i m'ha deixat una pedreta d'haixix. El dia ha anat avançant i el meu pare ha arribat al pis després de la seva caminada de cada tarda. El pare és un home de bons —i estoics— costums, i aquest n'és un d'important: metòdicament, surt a caminar quan s'acaba el dia. I jo, com que em trobo en un estat de fumada perenne, i en aquell moment no tinc gaires ganes d'establir res que s'assembli a una conversa paterno-filial, me n'he anat al parc de Monterols, que el tinc a tocar de casa, a llegir una estona, seguir fumant tabac compulsivament i esperar que em baixés una mica el considerable globus que portava. Hauria pogut volar fins al Japó.

El dia i el pensament s'enfosqueixen plegats al parc, l'espai s'omple d'una agradable letargia; i quan ja no hi ha prou claror per seguir llegint, torno cap a casa. Caminant pels carrers, les idees altra vegada es reactiven. He recordat la Violant —que abans semblava disposada a quedar— i, en arribar al pis, li he trucat. Però ara he

constatat ràpid —amb decepció— que l'entusiasme que s'apreciava durant la conversa del migdia s'havia diluït sense saber ben bé per què. M'ha argumentat que no sortiria de casa, però que tampoc calia que hi anés a sopar.

—Ni a dormir? —he preguntat sorprès.

—Ivan! A dormir encara menys! —ha respost, amb befa i rotunda.

I jo, tot i que poc hàbil en la interpretació verbal, he llegit el següent missatge entre línies: «Però tu què collons et penses que soc?».

I no he tingut més remei, doncs, que sopar amb mon pare, que m'ha explicat no-sé-què-de-no-sé-qui i, tot seguit, he tornat a sortir de casa. He caminat pels carrers del barri amb el discman connectat a les orelles, escoltant el *Rubber Soul* dels Beatles —«Baby, you can drive my car, yes I'm gonna be a star...». Mai he entès ben bé què volien dir amb aquesta frase, però sense que això m'amoïnés gaire —ni ara tampoc amb altres preocupacions greus al cap, com ara el futurible o la mateixa Violant— m'he dirigit cap a un d'aquests negocis de pizzes a domicili, infausta empresa on el Valen treballa algunes hores cada dia. Quan hi he arribat, ell ja havia acabat el torn de treball. No tenia xocolata per fumar i se'n volia anar a cal Faust a veure com creixen unes plantes de marihuana que té plantades a la terrassa. Tot i que ens havíem vist feia poques hores, anar a casa seva no m'ha semblat mala idea. La resta de les seves ocurrències han sigut, com sempre, una anada d'olla. I és que el Valen és el típic tio que, en general, té l'ha-

bilitat d'emmerdar-se fins a límits que no t'ho creus, de tal manera que arriba sempre un punt que és incapaç de desfer l'embolic que crea. En aquesta situació de no-retorn, té, a més, una altra habilitat: desaparèixer del mapa com si fes màgia —com un il·lusionista de la televisió que es cobreix de pressa amb la capa, es mimetitza dissimuladament entre el fum de l'escena i desapareix pel lateral sense que ni te n'adonis. És en aquest moment en què et deixa sol enmig d'un merder que ni et va ni et ve, i no tens més remei que maleir-li profundament els ossos.

El Valen és un tio estrany, però som amics. Avui, de cop, se n'ha anat fins al Paral·lel a buscar *full* no sé on. Però ves a saber amb qui havia quedat i per fer què. Ves a saber. Jo, que ja me'l conec, no he preguntat res i he preferit quedar-me allà palplantat. M'he connectat el discman altra vegada i he anat xino-xano cap a casa el Faust —«He's a real nowhere man, sitting in his nowhere land, making all his nowhere plans for nobody»—, on un parell d'hores més tard hi ha aparegut, efectivament, el Valen amb bastant més haixix. I ho hem celebrat. Tots tres hem passat l'estona fumant i escoltant reggae a la terrassa. Mentrestant, hem observat la planta de marihuana —que no és gran cosa— i fins i tot li hem parlat —que diuen que li motiva el creixement. No hem deixat de semblar en cap moment una colla de retardats, fills exemplars de la decadència occidental. I han passat les hores i confesso que m'ha costat, però de cop se m'ha fet evident que: 1) ja no

teníem res més per explicar-nos, i 2) érem incapaçes de fumar cap més calada de porro perquè ja no teníem ni més neurones ni més esma per cremar impunement en una nit com la d'avui. Només llavors he decidit marxar.

Així que he tornat caminant cap a casa amb el discman a tot volum a les orelles. I pels carrers solitaris, en un dia solitari d'entre setmana d'aquest mes xafogós d'agost, de cop i volta m'he topat amb un anunci enganxat en una paret fosca. Podria, perfectament, no haver-m'hi fixat. Però, ves a saber per quina raó, m'he aturat a llegir-lo. Era l'anunci d'un premi literari de barri. «I'm looking through you, where did you go?», cantava el Paul. Me l'he mirat com qui no vol la cosa: «Certamen per a joves escriptors: escriu un text autobiogràfic i bla-bla-bla, bla-bla-bla, bla-bla-bla». «Quina tonteria», m'he dit a mi mateix. «Escriure, quina cosa més pesada... i, a més, a qui li pot interessar l'autobiografia?». I he seguit caminant. D'entrada, no m'hi he sentit interpel·lat, al contrari, però tres minuts més tard, quan seguia posant un peu davant de l'altre, he començat a donar-li voltes i voltes. «Escriure un text autobiogràfic per presentar-lo a un concurs literari». La idea anava agafant volada i, de cop, en el meu deliri, ho he vist clar: m'he visualitzat escrivint un dietari que expliqués vivament la intensa existència d'un postadolescent en aquest transcendental inici del segle XXI, i fer-ho, a més, des de la perspectiva d'una generació de joves que aconseguirem resoldre, definitivament, les problemàtiques del món. No

és poca cosa; ja ho he dit, que som uns somiadors. I la resta del trajecte, hi he anat especulant.

Però quan he arribat a casa, tot i rumiar insistentment en tot això, he sentit de sobte unes ganes físiques irrefrenables de buidar la collonada. «Quina novetat», he pensat, i m'he fet gràcia a mi mateix. Mentre menjava sense ordre de la nevera, el meu pensament ha fet una treva. Però un cop saciada la gola, m'he vist amb l'obligació d'organitzar totes aquestes diatribes: o intentava començar l'escrit autobiogràfic —que em feia gràcia, però també una mica de mandra— o em fotia d'una puta vegada dins el llit —que, d'altra banda, ja tocava— i interpretava, per a mi mateix, el concert per a flauta número 1 —aquell clàssic contemporani per antonomàsia.

Soc un adult-adolescent amb una libido que li surt per les orelles, una imaginació potent i una vagància supina. Lavabo i higiene. Em despullo, m'estiro al llit i intento, evidentment sense èxit, pensar clar. El rellotge marca quarts de quatre de la matinada. Fa molta xafigor a la ciutat i per més que vulgui fer córrer l'aire sembla que és impossible que la calda marxi de l'habitació. Torno a divagar mirant el sostre. Suo i penso: «Sempre m'ha interessat l'art; potser podria escriure sobre la meva relació amb l'activitat artística. Però no sé ben bé com ho podria fer. Tinc l'edat que tinc i tampoc conec gaire cosa. D'altra banda, els terminis i les normes m'avorreixen. No crec que em presenti al premi. Aquestes coses no estan fetes per a mi. Per contra, l'ego no m'ha faltat mai.

Això està molt bé; és un punt a favor a l'hora d'escriure un text literari autobiogràfic. Fora de l'àmbit artístic, però, no sé sobre què podria escriure. Potser només cal escriure sobre el dia a dia. I sobre tot el que em passi pel cap, no hauria de ser tan difícil». O almenys no m'ho ha semblat plantejat d'aquesta manera. I potser per això finalment m'he aixecat del llit i, contra pronòstic, he agafat uns papers que tenia damunt l'escriptori, he trobat miraculosament, entre el caos absolut de la taula, un bolígraf que funcionés i m'he posat a escriure, estirat al llit, sobre les tapes dures dels *Diaris* de Keith Haring, que, últimament, he llegit amb devoció. *Escriure, escriure, escriure*, i així se m'han fet exactament dos quarts de cinc de la matinada. M'he deixat emportar per un impuls, una emoció; per aquest procés d'escrutar-se i deixar-ne constància a través de les paraules; per aquest somiejar despert que és enfilar damunt d'un paper un text que parli a la consciència. *Una paraula rere una altra*. Escric, i en el moment que apago el llum, havent buidat el pap i el pensament, no hi caic, però qui sap si escriure marcarà profundament alguns dels dies que han de venir. Després, fosc total, i a les palpentes —com, si no?— deixo anar el cap en direcció a una situació calenta amb la Violant. M'imagino que estem tots dos junts, amb poca roba, potser a la platja, potser a la dutxa de casa, de fet tant és, però cada cop més pròxims, això sí; i és una escena que, sense saber ben bé per què, em fa ejacular damunt les seves voluminoses i solemnes sines, que, en la meva inventiva, rego amb abundància.

Matí. El món que conec, aquest canvi de mil·lenni, té una sèrie de leitmotiv, d'arguments col·lectivament compartits i repetits mil i una vegades. Mantres d'una generació —potser— desorientada. Alguns exemples. La voluntat de ser extravagantment feliços és l'obsessió que ens obsessiona. Estarem plens com uns maníacs de felicitat o no serem res. És la nostra gran justificació; omplir l'espai buit de fútileses. Potser tot s'enfonsa al nostre voltant però, mentrestant, podem dir que *hem estat tan feliços...* I això, ves per on, ens reconforta. Més fixacions: no fotre brot però tenir calés. Tenir-ne tants perquè sigui possible no saber què fer-ne —cosa que deu ser soporífera. Res sembla que tingui gaire importància, tret dels diners. Tot és diners, tot es compra. Un individualisme que ens situa en un estat pròxim al zenit del consumisme: auto-consumir-nos. Una apocalipsi caníbal-capitalista. I un darrer motiu recurrent —no menys important— és la follabilitat: follar sempre, follar molt, moltíssim, excessivament, follar l'inimaginable, sobrenaturalment, amb tothom, pertot arreu, follar-te tot el que puguis i més —i mai serà prou. Follar per conèixer. Follar per col·leccionar. Si és possible, morir follant. I a mi la idea d'aquest excés —he de confessar-ho— no em desagrada del tot. En cert sentit, alguna cosa bona havia de tenir tanta desídia. En definitiva, els dos mil són un temps per creure que un pot viure al quatre-cents per cent sense contrapartides ni responsabilitats. Som, esclar, una generació de metafísics.

Migdia. Si ho mirem des de la perspectiva de la relativament curta tradició d'aquesta estranya espècie que es fa dir a ella mateixa *Homo sapiens* —perspectiva que difícilment aconseguirem adoptar—, potser l'actual època històrica és la primera verdaderament moderna. L'anomenem (post)moderna pels seus excessos i poques virtuts: l'autèntica modernitat és la que ve a les aca-balles; la verdadera modernitat és la potenciació de la seva cara més atroç. En definitiva, ens pensem especials, nous i únics. I en certa manera és veritat: ho som. Com també és veritat que totes les generacions anteriors ho han sigut, d'especials, noves i úniques. Ara bé, els temps que nosaltres estem vivint comporten un conjunt de canvis que, si mirem enrere, semblen transcendentals i hiperbòlics. L'home ha conegut, ha colonitzat i ha explotat, ha asfixiat un globus terraquí que era, no fa gaires segles, tot un univers infinit per descobrir i conèixer —unes centúries que són, ja ho sabem, una esquivada unitat per mesurar el temps si la referència és la vida de les estrelles. L'home ha implantat les telecomunicacions arreu, ja fa anys que viatja per l'espai. La mitjana d'edat d'aquest homínid no para de créixer. Hem arribat a la Lluna, arribarem a Mart i esdevindrem, com a espècie, uns veritables déus, quan creem la nostra descendència biònica, que, sabent-se del cert filla d'un creador, anirà més enllà dels límits del sistema solar, descobrint mons i vivint vides per ara inimaginables. O, si més no, aquesta sembla la projecció futurible del temps present. El nostre *pathos*.

Paradoxalment, tal com ja he dit, els diners ho omplen tot —menys moltes butxaques. Hi ha tanta informació que és impossible d'assimilar. L'art és tan (post) modern que ja no és ni abstracte; la música (post)moderna s'aproxima al soroll. Són obvietats que tothom coneix però no per això es poden ignorar. No sabem on anem i tothom se sent privilegiat —almenys en l'epidermis— perquè és indiscutible —en el sentit que no ho podem discutir— que anem cap a millor, que sempre progressem. Aquest és el nostre tòtem, i, extasiats, hi dansem al voltant. Soc un individu d'una societat postindustrial que fomenta el consum massificat, desmesurat i inútil. Visc en una època audiovisual digital global, marcada per la seva tendència autodestructiva. Estic rodejat d'individus fascinats per la producció a gran escala, per l'acumulació de diners sense cap objectiu més que la pròpia acumulació de diners desmesurada. Individus fascinats pel poder; atrapats en la voràgine del guany de guanyar el benefici del guany per guanyar el benefici del guany, a costa de tot i de tothom. I en realitat són més aviat uns merdes. No poden omplir la buidor que senten amb tots els seus munts de bitllets. Tot es pot vendre i comprar arreu. Més metafísics en potència. *Touché*.

I què faré jo, pobre de mi, en aquest mil·lenni que comença, sent com soc algú que m'obsessio per l'art? Però no per qualsevol de les expressions artístiques. M'obsessio aquell art que és capaç de fer-nos millors. No pas per *l'art per l'art* —era Baudelaire, que en parlava així?—, que tal com l'entenc, no li veig

la raó de ser. És l'art fet diners. I com pot ser un concepte, una idea o un objecte la seva pròpia justificació? Com pot estar la creació artística deslligada de tota intenció de repercutir en el món i en la vida, i només proposar el progrés d'un refinament estètic? L'art i la vida. Potser l'única cosa que no cal justificar ni avaluar és la vida. I tot i així em pregunto sovint quina és la seva finalitat. És una pregunta que, evidentment, no sé respondre. La vida potser ella sola es basta. Les finalitats m'interessen però no sé quina és la finalitat, si és que n'hi ha, de la meua —i la nostra— singularitat com a éssers, i de tot aquest camí que junts hem recorregut com a espècie transmetent la pulsio de la vida al llarg de tants i tants centenars de mil·lennis. Tampoc sé quina és la finalitat de l'art —també m'ho pregunto sovint. Intueixo que l'art no és espontani, potser en això és contrari a la vida: l'art té un objectiu, l'art té una finalitat. O potser no, i ho estic entenent tot al revés de com en realitat és. Qui ho sap. El que sé del cert és que em sento estranyament reconfortat quan m'endinso en alguna activitat artística, sigui com a espectador o com a actor, i així provo d'unir la vida i l'art. I penso si no podria ser l'art alguna cosa indescribable de ser un *Homo sapiens*. L'art no deu haver estat sempre, des de la primera nit del temps —allà en el collons de caverna—, una forma de coneixement del món? De fet, no va ser la primera forma que explicava i donava sentit a la realitat, abans que la religió i, evidentment, abans que la ciència?

Tarda. Els últims dies d'agost van passant i procuro deixar constància dels pensaments que m'ocupen. Pel que fa al procés d'escriptura que em plantejo, a estones penso que m'agradaria ser dins la pell d'un escriptor ben dotat, per ajuntar correctament subjecte i predicat, escriure amb ritme i, amb les paraules justes, aconseguir fer sonar alguna senzilla harmonia de l'ànima. En altres moments d'eufòria, em crec que hi soc. I llavors m'embalo pensant que no només escriuré un dietari sobre les meves vivències. No! No exposaré fredament els pensaments o les situacions que més m'excitin la consciència i el cos. No! No seré un notari. No! Serà un imperatiu que en faci, de tot plegat, i com a mínim, LI-TE-RA-TU-RA. Sí! I com que no sé com es fa, se m'acut la idea que escriure sobre un mateix utilitzant la tercera persona del singular —fent servir formes massa ornamentals— ha de ser un signe clar que un sap —literàriament— què té entre les mans. En l'evolució de l'exercici, el jo s'escapa cap al superjò freudià, cometent un seguit d'excessos genuïns de la inconsciència i la joventut; el jo es converteix, així, en l'*Autor*. I la realitat, a través d'aquesta mirada —que és a estones exagerada i agra—, resultarà ser una espècie de *biopic* amb molt poc pressupost. Un d'aquells films en què la falta absoluta de caràcter i fons acaba sent el que més se'n destaca. La sinopsi de la proposta faria així:

«L'Autor recorda, amb la màxima exactitud de la qual és capaç, a quines nobles causes va dedicar la seva existència ahir. Sap del cert que es va aixecar tard del

llit, just abans de dinar. No va esmorzar. I és que les ressaques tanquen l'estómac, fins i tot als grans literats. L'Autor té, de tant en tant, tics d'antic aristòcrata. Després d'intentar dinar, l'Autor es fuma un bon canut d'haixix per postres. Tot autor d'avantguarda que tingui el noble propòsit de revolucionar l'Art i la societat —a parts iguals, d'una tacada, i pels segles dels segles—, com és el cas que ens ocupa, s'ha de drogar. Això és sabut per tothom, la droga és creativa. L'Autor n'està convençut. Ell, que és un home avesat a les lletres, tot i anar ben col·locat, aconsegueix concentrar-se per llegir unes pàgines de *La necessitat de l'art* d'Ernest Fischer i part del poemari *Jo mateix* del soviètic Vladímir Maïakovski. L'Autor és, no tan per vocació com per obstinació, tot un àcrata il·lustrat. I entre el canut i la lectura, fascinat i col·locat per una cosa i per l'altra i per l'altra i la cosa, es posa a escriure no sé què dels *sapiens*, i ho fa envaït per un esperit caduc, romàntic i molt poc pràctic que l'acompanya des de fa anys i panys. Ves per on, el nostre jove Autor té els primers símptomes de caspa literària i tot just comença! Se n'adona durant una relectura i això el refot fins al fons del moll de l'os. Ell s'intenta expulsar una mica les espatlles, però les petites partícules blanques persisteixen al seu lloc; i és que aquesta crosta romàntica lletraferida de jove Werther barceloní no és senzilla d'eliminar. Caldrà treballar i perseverar, però un no té tant de temps per perdre. La vida de l'escriptor és curta i intensa. O almenys aquest és el destí que l'Autor es pensa que li pertany. De fons

escolta repetidament els discos de *rocksteady* de Bob Marley —“I’ll play your favorite song, darling. We can rock it all night long, darling”— i mentre segueix escrivint es fuma algun gran porro més, cada cop més carregat que l’anterior. També és sabut que la mesura no és una virtut dels grans literats, tampoc ho és del nostre personatge, que en aquest sentit té pasta de gran poeta —sobre les qüestions referides al seu talent estètic, que cadascú ho jutgi quan arribi el moment. Però l’excés sí que és una cosa molt seva. Així, la col·locada que aconseguix es fa superlativa i, encoratjat per aquest context de lectura, música i distorsió sensorial, l’Autor pensa que si avui no levita, difícilment levitarà mai. Maiakovski, Marley, l’espai sideral. Mira el cel blau amb esperança i certa fe. Per moments sembla que estigui a punt d’iniciar l’enlairament, però finalment no passa res, les lleis de la física no l’abandonen; els peus es mantenen fixament a terra, la matèria segueix pesant.

»Cap a mitja tarda, l’Autor torna a rellegir tot el que ha escrit i ara, qui sap per què, se sent més satisfet de la feina feta. Ja és ben estrany, tot plegat. I pensa ara que potser no caldrà perseverar. A la primera, aconseguirà el que es proposa; troba que les seves paraules amaguen grans veritats eternes i universals. I això, no cal dir-ho, el fa trempar. Pensant-se ja un escriptor en majúscules —i no pas un nen aficionat—, somiant ser un Nobel en potència, el primer de la Literatura Catalana, el primer Nobel adolescent, el primer premiat per una obra prima, que, a més, és la primera que guanya

el premi suec havent estat presentada primerament a un concurs literari de barri; l'Autor, bavejant per una eternitat que ja l'espera a l'Olimp dels escriptors drogates i transgressors, va a cal Faust, que viu ben a prop. A casa seva, tots dos personatges juguen al joc d'impressionar-se l'un a l'altre mitjançant la inferència i el raonament de conceptes filosòfics, artístics o polítics —que, cal fer-ho evident, dominen ben poc, per no dir gens— i d'induir-ne conclusions de tota mena que no tenen sentit, ni solta ni volta, ni cap ni peus, ni, sobretot, un bri de Veritat. Parlen de Nietzsche, de l'home, del superhome, de Freud, de Déu, dels déus antics i de les contradiccions dels homes, de la mort de Déu i de la mort de l'home. I fent aquest repàs a la consciència col·lectiva, el Faust i l'Autor beuen cervesa i fumen, i són ells els que, a la fi, acaben gairebé sense consciència. I cal fer notar que l'Autor no ha llegit encara ni una puta línia de l'obra de Friedrich Nietzsche. Però, això sí, en té una opinió tan ben formada que és capaç d'estar-ne parlant tota una tarda. D'altra banda, és possible que el Faust n'hagi llegit algunes pàgines durant el primer curs de la carrera que deixa i reprèn intermitentment. Però que n'hagi tret l'entrellat de cap de les seves idees, ni que sigui de la més vaga, és un dubte que es fa més que raonable. I és que, es resumeix l'Autor, la pedanteria del Faust és gegantina, monumental. Inclús més que la seva. Això sí, sempre sense ni una engruna de talent o originalitat; en cap circumstància, enlloc, tampoc quan va del tot col·locat i es mostra sovint com una persona desequi-

librada. Buit absolut, res de res, *rien de rien*. “Potser”, pensa el nostre literat, “per buscar alguna cosa positiva del seu caràcter inestable caldria dir que només la seva enveja té la magnitud i el tremp necessari que demana la creació”. Ostres, quina mala llet.

»Després, en un determinat moment, l’Autor, prenent certa perspectiva enfront dels seus personatges i creacions literàries, pensa: “Quin parell, aquests dos cràpules; no tenen ni vint anys i es creuen uns superintel·lectuals”. Però, en realitat, tot el que s’ha descrit podria ser una escena ben normal: *súper* és allò que un s’ha de creure que és quan no té ni vint anys. Sobre el relat, cal dir que els personatges —principal i secundari— estan prou ben definits; les corresponents línies de fuga de la seva progressió literària han sigut ben traçades. Ja hi haurà temps per als desenganys, les frustracions i les caigudes de cul a la realitat enfangada que és la vida, allò que trobem més enllà del paper i els llibres. “És cert, té vostè raó”, expressa, de cop, un narrador omniscient que apareix sense solta ni volta a la narració confrontant-se a la veu en off de l’Autor, “però no és menys cert que aquest parell de joves són uns autèntics pedants inaguantables”.

Nit. «Però una vegada hi has entrat, abandonar la ment d’un suposat gran literat no és senzill. L’Autor retorna a casa per anar a sopar, curiosament estranyat que ningú el pari pel carrer per demanar-li autògrafs, múltiples proposicions per fecundar fills o qualsevol altra cosa

que un pugui imaginar de demanar quan coincideix casualment pel carrer, i cara a cara, amb un gran portent de les lletres universals. L'Autor sopa *sol i de dol* veient un trist informatiu televisat. No-sé-què del papa, no-sé-què del rei... L'Autor se'n fa creus que encara existeixin papes i reis. “Quines coses més antigues”, pensa. Després, l'intel·lectual —l'artista total!— truca a casa el Valen i aquest li explica que se'n torna a anar a la del Faust per repetir la mateixa litúrgia de dies anteriors. Així que l'Autor surt de casa i desfà la ruta de carrers per on tot just havia caminat feia poca estona, mentre se sent, altra vegada, estranyament anònim damunt l'asfalt. De nou tots tres s'asseuen al voltant d'una planta de marihuana per provar de comunicar-s'hi; tampoc avui sembla que se'n surtin. De fet, cap dels presents no sap ben bé què n'espera, d'aquesta activitat. Però això no els impedeix fumar i beure, riure i xerrar. Miren el cel i no hi veuen una maleïda estrella en aquest collons de ciutat. Són joves, en certa manera immortals i, encara que entre ells no s'ho expliquin, el desig de levitar és compartit.

»El talentós escriptor amb una futura carrera brillant marxa quan els seus amics es disposen a veure la prosaica pel·lícula *La jungla de cristal*. Només són dos quarts de dues de la matinada. L'Autor, amb un gest de cert desaire, pensa que aquesta no és una activitat que enriqueixi el seu pòsit cultural. Al cap i a la fi —tot i ser immortal—, el temps no es pot anar malgastant a la babalà. Arriba a casa seva inusualment d'hora. La

rigorosa higiene i un intent de continuar llegint *La necessitat de l'art*. Però el gran escriptor està profundament baldat i s'adorm, quasi de seguida, en un moment indeterminat de la matinada, just després de tancar el llibre i apagar el llum de la tauleta de nit amb la mà; la mateixa amb què ha escrit totes aquestes paraules.

Tarda. El meu avi matern va néixer a Barcelona, al carrer Gran de Gràcia, en el llunyà 1917. Tal com jo ara, ell també es devia considerar molt modern quan, amb setze o disset anys, va viatjar en avió d'hèlix a Alemanya. L'aeronau, per sobrevolar el massís del Mont Blanc, va posar tots els motors al màxim de la potència, i va enlairar-se, així, més de quatre mil metres per sobre del nivell del mar. En aquells moments —o almenys així ho explica—, allò era el *non plus ultra* de la tecnologia i de l'aerodinàmica, el *top*, el *no va más*, l'hòstia en vinagre, vaja. Jo me l'imagino dins la cabina, enmig d'un flamant i nou conjunt de tremolors i sorolls, que perfectament haurien pogut inspirar qualsevol artista d'avantguarda. Però a l'avi l'art no li ha interessat mai gaire —tret de l'òpera i, especialment, Wagner, esclar. Ell és un patriarca longeu i carismàtic, i sempre que pot —és a dir, cada vegada que ens reunim amb la família— ens explica aquesta o altres històries. L'he sentit parlar de l'avió d'hèlix potser desenes —centenars!— de vegades. Com més passen els anys, la família li fa cada vegada menys cas, però a ell, tossut, tant li fa, persevera. Acostuma a ser a les postres, després d'haver estat la major part del

dinar en respectuós silenci. Primer és una frase generalista en forma de prefaci aforístic, després deixa anar una variant o altra del seu discurs, que es pot allargar ben bé tota la sobretaula, fins al moment en què recol·lim els plats i els gots i retirem les estovalles. Després, quan acaba de xerrar, continua tranquil, amb un aire de certa melancolia a la mirada, sempre assegut, presidint la taula. Però a mi em sembla que llavors se sent feliç, potser assedegat d'haver reviscut, ni que sigui a la memòria, altra vegada, i tants anys després, una part de la joventut. No ho sé... La continuació de la narració del viatge de l'any 1933, això sí, té múltiples alternatives. Si l'avi està relativament poc parlador, la tanca en fals, explicant com el seu pare —el meu besavi— es va estirar a la pista d'aterratge, feta de sorra, de l'aeroport de Barcelona —aquell descampat prop del delta del Llobregat—, amb una càmera de vuit mil·límetres per enregistrar, des d'un punt de vista privilegiat —i en pla contrapicat—, com el seu fill abandonava la ciutat. Si està més animat, acostuma a explicar com, des d'Hamburg, va agafar un ferri per anar a Noruega a veure els fiords, i tot un seguit d'anècdotes i divertiments. Només poques vegades parla, i ho fa adoptant un posat seriós, de com va veure desfil·lar les joventuts hitlerianes pels carrers de Berlín. Mai he tingut el valor de preguntar-li si aixecava el braç quan els veia passar. Després hi ha una anècdota que sempre m'ha fet gràcia —l'avi és així, combina la gravetat amb una visió sorneguera de les coses més quotidianes—: quan va tornar al poble

d'estiueig, després de mesos al centre d'Europa, li deien l'*americano*, tot i que evidentment havia anat de viatge a Alemanya. Jo fa anys que escolto les mateixes històries que ens explica a fills i nets i m'adono que, com més gran es fa, més es fixen les frases, l'ordre de la narració, les idees transmeses; diguem-ne que s'estandarditza la memòria, el passat. I normalment, per poques ganes que tingui de parlar, l'avi desvia la conversa de manera automàtica i inevitable —digui el que digui el seu interlocutor, i inclús si queda callat, mira cap a una altra banda o si mostra signes evidents de somnolència— per explicar el que va passar pocs anys després. El 1937, va travessar il·legalment els Pirineus, a peu, fins a arribar a França i, tot i que mai queda clar el perquè, en lloc d'exiliar-se tal com era el seu objectiu, va entrar altre cop a Espanya per allistar-se al bàndol dels revoltats. L'avi va fer la guerra amb el Franco. Ostres, tu! Sempre m'ha costat d'entendre. Potser en les seves circumstàncies, no va poder fer altra cosa; uns mesos abans, escamots de la FAI van entrar a la fàbrica on treballava, i que dirigia el seu pare, i li havien fotut una pistola al pit per ser el fill del «patró». No els van pelar, però, tan jove, es devia quedar ben acollonit. I en parla molt, de tot això, i les anècdotes d'aquells anys, per bé o per mal, no s'acaben mai. Suposo que ell es pren la molèstia d'explicar només les que són més o menys inofensives —o qui sap si la seva memòria les ha acabat seleccionant amb naturalitat—, però moltes de les situacions que es llegeixen entre línies fan feredat.

Pràcticament no vaig conèixer el meu avi patern. Va néixer a Barcelona, l'any 1910, a la rambla del Poble nou. L'any 1918, per culpa de la cruenta epidèmia de la grip, es va quedar orfe. Es va llicenciar en Medicina uns mesos abans de l'inici de la guerra. Pel que explica mon pare, l'avi va ser metge de l'Exèrcit Republicà, el van ferir a la batalla de Madrid i, a finals de la guerra, altra vegada a Barcelona, els anarquistes el van segrestar quinze dies i el van tenir en una txeca curant ferits i malalts abans de la desbandada general cap al nord. Quan el van venir a buscar per exiliar-se, va preferir no fer-ho, i a mitjans dels anys quaranta va arribar al poble, una vila petita i freda de l'interior, per exercir-hi de metge. I allà va conèixer l'àvia Júlia. A diferència del primer, sembla que l'avi del poble no parlava mai de la guerra. Potser perquè, en general, era més aviat un home de poques paraules. O potser perquè hi va perdre tant que preferia no recordar-ho. De fet, els dos avis, tot i combatre a bàndols oposats, hi van perdre molt. Amb matisos, tots dos van ser uns perdedors. Qui més qui menys hi va perdre un grapat d'anys de la joventut, l'esperança de modernitzar un país, una llengua...

Totes aquestes històries m'impressionen. I suposo que també escric sobre tot això perquè és evident que la generació dels meus avis va viure uns canvis estructurals transcendents, el drama central europeu del segle xx: els totalitarismes i la guerra. Això els va marcar per sempre més —només faltaria—, i per descomptat també va marcar els seus fills, i qui sap, potser fins

i tot els nets hem quedat condicionats per tota aquella tragèdia. Però quan penso en la idea de *modernitat*, em fa l'efecte que aquells anys només n'eren les beceroles —fet que potser ens hauria d'esgarrifar una mica. Potser la nostra estimada modernitat, a la fi, és aquesta mena de coses: l'empremta, la petjada inesborrable de l'home en la seva pròpia memòria, en el seu mateix paisatge, en el seu futur.

Vespre. No sé ben bé per què però, pensant en aquests passats i en els possibles demàs —en totes aquestes consideracions sobre la Història—, m'agafa sovint una espècie de nostàlgia i soc incapaç d'emetre un crit de queixa contra tot i contra tots; callo i em deixo vèncer per la melancolia. En aquesta espiral del temps que va sempre endavant, anem perdent mons antics, per crear no sé sap ben bé què. I d'alguna manera això m'entristeix. Quan penso en d'on venim, en tot el que ha passat, m'imagino vivint en la primera nit del temps —potser perquè és l'antagonisme dels dies presents. Però un retorn a les cavernes no hauria de ser —encara que s'hagi sacralitzat equivocadament el progrés durant segles— l'ideal d'un espècimen occidental de dinou anys en aquest punt de la Història. No? Altres vegades, per posar en ordre aquesta sèrie de pensaments i oxigenar-me a través del sarcasme, ideo que em compro una fotografia gegant, potser de dos metres per dos, impresa en un paper brillant, on surti una família de ximpanzés o gorilles, i la penjo al menjador de casa. Així, quan senti aquest buit d'impotència que de

vegades sento dins, aquest buit de sentir-me tan viu, que es combina amb aquesta sensació d'absurditat existencial, aquesta vomitera crònica —això que és ser no res; això que és, en definitiva, ser—, em miraré els gorilles capturats immòbils en el paper fotogràfic i mouré el cap amb lentitud, fent que sí, mentre els interpel·laré amb la veu alta i clara: «Ens pensàvem que érem molt i no som res. I ja ho sabíeu, oi?». Respiraré profundament. «Ho sabíeu molt abans que nosaltres. Per això no vau moure ni un dit», mai millor dit, «i vau preferir quedar-vos de panxa enlaire, deambulant per la sabana sense fotre brot». I a mi em semblarà que el goril·la, silenciós, m'observa cada vegada amb més sorna.

Nit. I en altres moments, allò que entenem per *futur* —la fabulació del temps que s'aproxima— no m'angoixa tant. Ans al contrari; m'omple d'alegria imaginar-me què faré amb tot el que em queda per viure. De fet, m'entretinc pensant en aquest temps que vindrà, i m'agrada distreure'm imaginant què en voldria fer d'aquests dies encara per estrenar —que procuraré habitar amb tota la meua força, esclar. Aquest exercici em fascina, em fa somiar i avançar. Preveure nous jos és una forma d'airejar-me. Sobre el futur, però, poques coses veig amb claredat. Interpel·lo el món amb les eines de què disposo i em sembla que només l'art em respon. L'art em dona conversa mentre tota la resta es manté absolutament callat. I penso que l'activitat artística té relació amb el món d'una forma molt intensa i dona

sentit a molts dels interrogants que em plantejo. Així doncs, oriento la vida cap a aquest camp, on intento trobar un refugi i una explicació de la realitat, inclús quan em sobrepassa. L'art és una bonica forma de viure i de sentir; un espai per ser, aprendre, explorar i créixer. Almenys a mi m'ho sembla. Però tampoc sé com fer-ho. I al final, em sembla que un no pot renunciar a ser el que és; ni —paradoxa— declinar l'intent de provar de ser un altre.

Matinada.

En la més pura
i primera indefinició
ja t'estimava.

Et desitjava
abans de coneixe't,
abans que tu i jo
—o qualsevol cosa del món—
tinguéssis un nom.